

EVA

Kandidatnr 65
KDM3900.
Kunst & Design: Mote & produksjon.
Vår 2022

Doris Duke - New York, 1970

Du hører et skrik innenfra rommet.

Du åpner døren og midt i rommet står det ei dame. Hun ser forskrekket ut og hvisker «det står en ukjent dame på badet».

Rommet dere står i er nærmest strippet for interiør. Du ser kun en seng, et nattbord, en stol, lite bord og et skatoll. På skatollet er det plassert flere bilder, noen bilder av små barn, et stort familiebilde, et par brudebilder og et av ei yngre dame med rød lepestift.

Du studerer bildet av den yngre damen nærmere, på seg har hun en drakt i en klassisk silhuett, rundt halsen et sjal med leopardmønster, i hånden har hun en sigarett og hun ler med de knallrøde leppene.

Du titter inn på badet hvor du kun ser en refleksjon av deg selv i den hvite uniformen din. Du finner frem skrutrekkeren og begynner å skru av speilene på baderomsskapet, bak det ene speilet innerst i hjørnet får du øye på den røde lepestiften. For en tid tilbake kan du huske at den forskrekkede damen i rommet pleide å ta på seg denne lepestiften flere ganger om dagen.

Du setter speilene ut i gangen med speilsiden mot veggen. I hjørnet av rommet får du øye på den forskrekkede damen og sier at det er trygt å komme inn på badet. Fra skapet uten speil tar du frem den røde lepestiften og spør om hun skal ta den på. Hun svarer ja.

På ettermiddagen kommer ektemannen til den forskrekkede damen innom. Senere kommer han ut fra rommet tydelig berørt. I dette ene korte øyeblikket opplevde han å møte kvinnen med den røde lepestiften igjen.

Innholdsfortegnelse

Innledning	7
Problemstilling	8
Metode	11
Verdighet	12
Bakgrunn	14
Segment & Målgruppe	15
Eva	16
Moodboard	18-19
Illustrasjon	20-21
Kolleksjon	22-25
Prosess	26
Metode2	28-29
Assosiasjon	30-31
Estetikk	32
Behov	34-35
Telesis	36
Bruk	37-39
Avslutning	41
Bildekilder	42
Kilder	43

Innledning

*Achieving balanced social, environmental and economic development by embedding ethical decision-making in inclusive and sustainable design practice.”
-esponsible Design
(Iboro.2022)*

I 7 år har jeg jobbet som pleieassistent på sykehjem. Dette arbeidet har gitt meg noen av de viktigste erfaringene som jeg benytter meg av videre som designer. Det å omgi seg en sårbar brukergruppe har gitt meg refleksjoner og perspektiver i livet som jeg anser som svært dyrbare. Tidligere er jeg utdannet skuespiller innenfor teknikken Method Acting, som går ut på å bruke ens egne erfaringer inn i forarbeidet for å skape en helhetlig karakter. Det har vært en innholdsrik reise å oppdage at jeg bruker denne teknikken og tidligere erfaringer inn i denne designprosessen. Å føle at jeg kan bruke mine egne erfaringer fra arbeidslivet og tidligere studier ser jeg på som egen vinning. Det gir meg en ekstra dybde og jeg anser meg selv som en mer reflektert designer. Hvor behovet overgår lysten.

Dette prosjektet er et produkt av takknemligheten min for alle årene på sykehjem, for alle opplevelsene jeg har tatt med meg i bagasjen, alle kollegaene mine som kommer på jobb uansett. For tårene jeg har grått og tørket av andre, for klemmene jeg har gitt og fått, for støtten det er å jobbe blant fler kollegaer, hender man har holdt når slutten nærmer seg, og de små gledene som blir store når du får et øyeblikk av gjenkjennelse. Men også brutaliteten i faget. Frustrasjonen og håpløsheten man står i når man blir slått, spyttet på eller lugget. Tristheten ved å følge personer over flere år miste mer og mer av seg selv. Absurditeten av tilknytningen en får til personer som skjeller deg ut og skriker. Sårbarheten ved å utføre tvang. Alt dette understreker det jeg anser som det viktigste behovet;

Verdighet

Problemstilling

Hvordan bruke ansvarlig design for å utvikle en kapselkolleksjon for eldre pleietrengende?

Ved bruk av ulike metoder og teknikker ønsker jeg å utforske balansen mellom funksjon, komfort & estetikk. Dette for å oppnå et helhetlig design. Hvor varighet, lett vedlikehold og enkel reparasjon står i fokus.

Metode

I denne oppgaven har jeg tatt i bruk 3 forskjellige metoder. Den hermeneutiske metoden for å innhente fakta fra litteratur og forskning. Retrospeksjon som metode ved å bruke egne erfaringer og metoden method acting for å analysere meg frem til behov og marked. (Myhrmellom. 2021) (Johansen.2017) (hermenautikk.2022)

*"It is a fact that the designer often has greater control over his work than he believes he does, that quality, new concepts, and an understanding of the limits of mass production could mean designing for the majority of the world's people, rather than for a comparatively small domestic market. Design for the people's needs rather than for their wants, or artificially created wants, is the only meaningful direction now."
(Papaneke, 1985, s.233.)*

I starten av prosjektet leste jeg Victor Papaneks bok Design For The Real World. Her ble jeg introdusert for "The Function Complex" som er et komplekst hjelpemiddel som kan hjelpe enn å analysere produktene opp mot et fullverdig ansvarlig design. Ved å ta utgangspunkt i malen hans har jeg lagt til rette for å designe med hensyn til behov og marked allerede fra starten i designprosessen.

For materialkunnskap, vedlikehold og reparering har jeg tidligere lest Lettstelt, Lettkledd og Lettfiks (Klepp & Tobiasson, 2019,2020,2021) Samt benyttet meg av pensumboka Materialkunnskap.

Av forskningsrapporter har jeg vært innom; Klesforbruk i Norge (Laitala & Klepp / SIFO, 2016), Microplastic pollution from textiles: A literature review (Henry, Laitala & Klepp / SIFO, 2018) og Microfiber Release to Water, Via Laundering, and to Air, via Everyday Use: A Comparison between Polyester Clothing with Differing Textile Parameters (Falco, Cocca, Avella & Thompson / Environ. Sci. Technol. 2020)

Method Acting er en skuespillermetode. En av teknikkene man bruker er de 5 spørsmål. ved å svare på disse spørsmålene analyserer man seg frem til karakterens fortid, nåtid, delmål og deres helhetlige behov. Denne teknikken har jeg brukt for å analysere meg frem til behovet for bruker og pleier.

Ved bruk av retrospeksjon som metode underbygger jeg valgene mine i møte med design og funksjon. Det gjør jeg ved å ta i bruk mine personlige erfaringer fra sykehjem; observasjoner, samtaler og mine egne handlinger.

Verdighet

Hva legger jeg i ordet verdighet?

I denne oppgaven har jeg kartlagt 3 forskjellige perspektiver på verdighet; Bruker, pleier og pårørende.

Det er ikke bare i gatene at joggedressen har hatt sitt inntog de siste årene, også på sykehjem ser man mer og mer til joggedressen. (Skaar Thorsrud.2017)
Dette grunnet deres fordeler med å være komfortable, elastiske og lett å vedlikeholde. Ulempene er at man forbinder joggedressen med å være et plagg man bruker i forbindelse med å slappe av, og det blir ofte sett på som et uformelt antrekk.

I en institusjonssammenheng som sykehjem hvor flere personer trenger hjelp ved av og påkledning må man ta stilling til hvordan brukeren liker å bli fremstilt. Dessverre har det seg sånn at til tider reflekterer ikke brukeren behov seg i klesskapet. Da det til syvende og sist kommer til det punktet at fleksibiliteten til brukeren blir årsaken til om en pleier får kledd på brukeren favorittplagg eller ikke.

Det er flere årsaker til at jeg ønsker å lage en kapselkolleksjon som gjør det lettere å kle av og på brukere. På side 2 har jeg skrevet en tekst som skildrer en hverdag på sykehjem. Mye av inspirasjonen min bak denne kolleksjonen grunner av opplevelser jeg selv har vært igjennom som pleieassistent. Som for eksempel å oppleve demens i ulike stadier har gitt meg innblikk av hvor viktig det er for pårørende at sin forelder, ektefelle eller venn har på seg tøy eller er stelt på en måte som er gjenkjennbart for dem. For når brukeren ikke kjenner igjen seg selv eller sine pårørende kan det være en lettelse at de ytre omstendigheten er gjenkjennbart.

Som tidligere pleieassistent har jeg selv kjent hvordan arbeidshverdagen går utover kroppen. Selv med hjelpemidler som ståheis og takheis ved forflytning av bruker har man ofte flere tunge løft og vridninger av kroppen i løpet av en arbeidsdag. Det har vært situasjoner hvor jeg som pleier har måttet ta på plagg bruker egentlig ikke ønsker å ha på seg da de andre plaggene dessverre ikke har vært konstruert for en person med nedsatt funksjonsevne. Å bli satt i denne posisjonen er nedverdiggende både for bruker og pleier.

*"Clothes, in fact, as articles devised for the satisfaction of human needs are essentially in the nature of compromise; they are an ingenious device for the establishment of some degree of harmony between conflicting interests."
(J.C. Flugel. 2011. s 171)*

Bakgrunn

Da jeg startet på dette studiet i 2019 så jeg aldri for meg at jeg skulle produsere noe nytt. Målet mitt med studiet var å bli kjent med hele prosessen fra ide til avfall slik at jeg i senere tid kunne endre på verdikjeden og hvordan man designer i dag.

Bærekraft er noe jeg konstant har jobbet med, og som designer synes jeg det er ambivalent å bemerke kolleksjonen min som bærekraftig når det kommer til klimaet. I en verden hvor overproduksjon er en klimaversting så ser jeg ikke på produksjonen min som bærekraftig. Da mener jeg at skadene ved at jeg produserer noe er for omfattende. Selv hvilke valg jeg tar innenfor materiale så skader enten produksjonen, avfallet eller transporten klimaet. Utslippet av ikke nedbrytbare materialer, skadene av kjemikalier og vannforbruket er for høyt at jeg kan stå innenfor å si at dette er en såkalt bærekraftig produksjon. (Framtiden.2022)

For at jeg med stolthet og tro kan produsere noe nytt behøver jeg å lete etter et marked som har et behov for kunnskapen min og har forbedringspotensiale. Istedenfor å skape et behov for kunder så fyller jeg et behov hos brukere med denne kolleksjonen.

Jeg ønsker at denne kolleksjonen skal stå for inkludering, glede og å være nytenkende og løsningsorientert. Et raskt

søk på Google viser at det per dags dato er et begrenset utvalg av adaptive klær. Ved å undersøke markedet nærmere har jeg kommet frem til at det er et marked med et forbedringspotensiale.

I helsesektoren er det høyt sykefravær, erfaringsmessig kommer en del av dette av slitasjeskader etter mye løfting og bøying som ikke er bra for kroppen over en lengre periode. Ved å konstruere klærne for å være tilrettelagt for av- og påkledning i seng og heis ønsker jeg å legge lukningene lettere tilgjengelig for pleierne slik at de slipper unaturlige vridninger og løft for å bevare kroppen sin og effektivisere stell-rutinene. (Ose.Kaspersen.2021. s.87-91)

Derimot kan jeg trekke frem at kolleksjonen min bygger opp under FN bærekraftsmål 3; god helse og livskvalitet. I så måte at jeg ønsker å inkludere eldre og å designe produkter som kanskje kan bli sett på som et verktøy for pleiere, for å minimere slitasjeskader. (God helse & livskvalitet.2022) Selv om jeg ikke kaller produksjonen min bærekraftig, så har jeg jobbet for at produktene skal være tilpasset langvarig bruk, lett å vedlikeholde og kan repareres. Så kan det være litt opp til hver enkelt om de ønsker å kalle det bærekraftig eller ikke. (Ansvarlig produksjon.2022)

Segment & Målgruppe

Adaptive clothing is specially designed clothing to help make it easier for people who have difficulty dressing. Having clothing that has been adapted can make such a positive difference in a person's life by giving them the independence to continue to dress themselves or enable carers to dress them with ease and comfort.
(Silverts.2022)

Jeg har valgt å plassere kolleksjonen min i segmentet "mass production". Dette fordi jeg har et ønske om at adaptive klær skal være lettere tilgjengelig for alle, og at jeg tror det er et voksende marked. Markedet passer internasjonalt da nedsatt funksjonsevne oppstår i hele verden.

Målgruppen min er satt til kvinner over 75 som er pleietrengende. Personen behøver full assistanse. Hun har høy estetisk sans og har brydd/bryr seg om hva hun har på seg.

Eva

Eva er en kapselkolleksjon for personer med funksjonsnedsettelse som har behov for assistert av- og påkledning.

Sett fra en pleieassistent perspektiv fokuserer jeg på at kolleksjonen er funksjonell både fra pleieassistenten og brukerens perspektiv hvor komfort og estetikk er like essensielt i hele kolleksjonen.

Målgruppen for kolleksjonen er rettet mot eldre pleietrengende kvinner som bor på sykehjem. Innad de 4 veggene snakkes det ofte om at det er starten på slutten når eldre flytter inn på et hjem.

Med denne kolleksjonen ønsker jeg å rette fokuset på å hedre livet og at gnisten ikke er over selv om hverdagen er blitt annerledes.

Navnet Eva har ifølge Store Norske Leksikon betydningen levende. Det er også navnet til mormoren min som har vært en stor inspirasjonskilde til kolleksjonen min.

LEAVE ME ALONE!

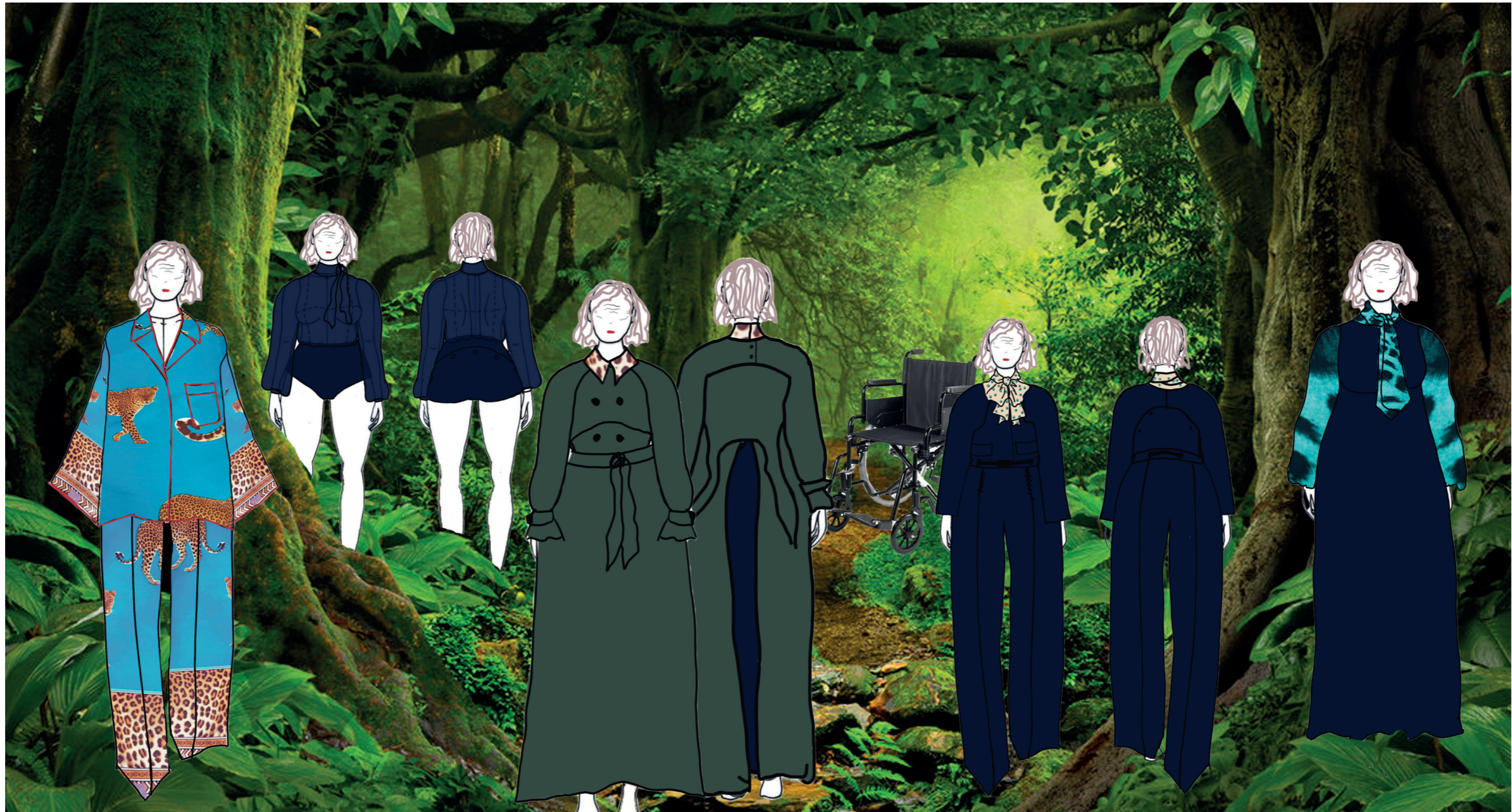
photos by
Ron Galella

Martha Mitchell - New York, 1975

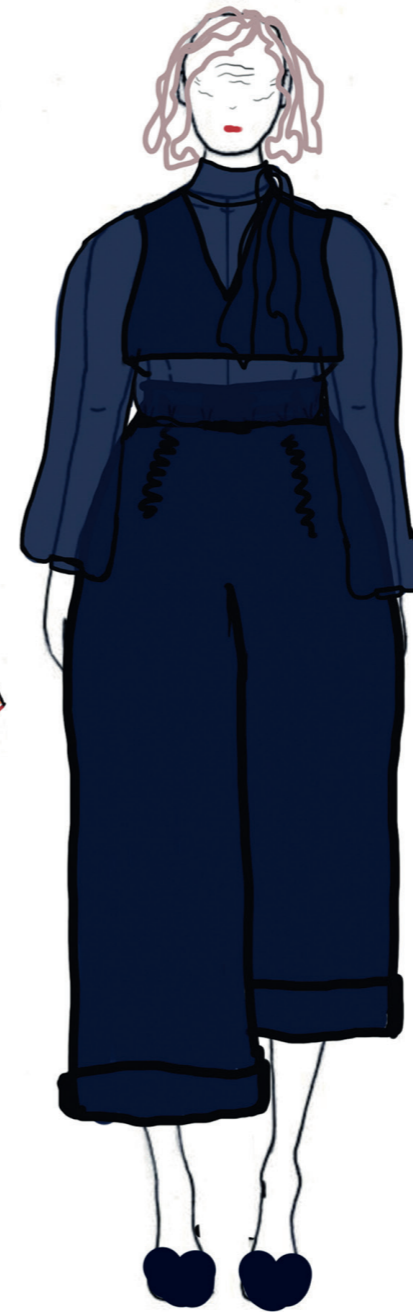
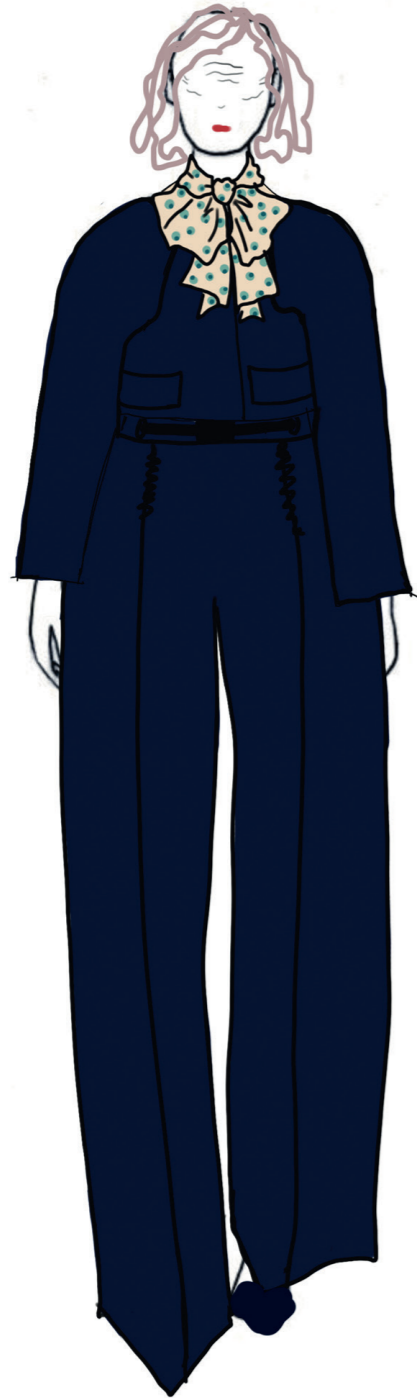

Illustrasjon

Kolleksjon

Dagtøy

Kolleksjon

Nattøy & Undertøy

Prosess

Designprosessen min startet med setningen "Hvis jeg noen gang kommer på sykehjem, vær så snill og si ifra at jeg ikke skal bli kledd i en velourdress. Venninnene mine på sykehjem er ofte påkledd med de dressene, og da ser man tydelig bleien, og det ønsker jeg ikke hvis noen gang har behov for å ha på det." Dette er en setning mormora mi sa til meg en gang vi snakket om klær og sykehjem. Mormora mi er en frue med god stil. Klesskapet hennes er fylt opp med matchende plagg og silketørkler til å sprite opp en basiskgarderobe. Med henne i bakhodet og den lille kunnskapen jeg hadde om ansvarligere design bestemte jeg meg for at jeg ønsket å designe et hjelpemiddel for pleierne samt antrekk som har fokus på estetikk ved første øyekast, og at det funksjonelle ligger i designgrepene. For å kartlegge dette fikk jeg tips om å lese Victor Papaneks Design For The Real World fra 1985. Lite visste jeg da at en arkitekt fra en bok skrevet i 1985 inneholdt tanker rundt design som jeg går og funderer over. I boken skriver Papanek om "the function complex" som jeg har brukt som et hjelpemiddel for å kartlegge og analysere meg frem til et ansvarligere design. Malen tar utgangspunkt i disse 6 punktene:

Metode

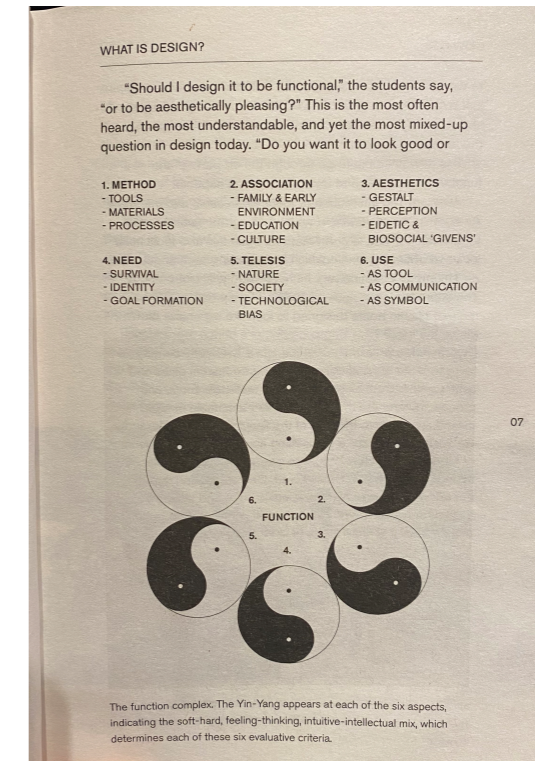
Assosiasjon

Estetikk

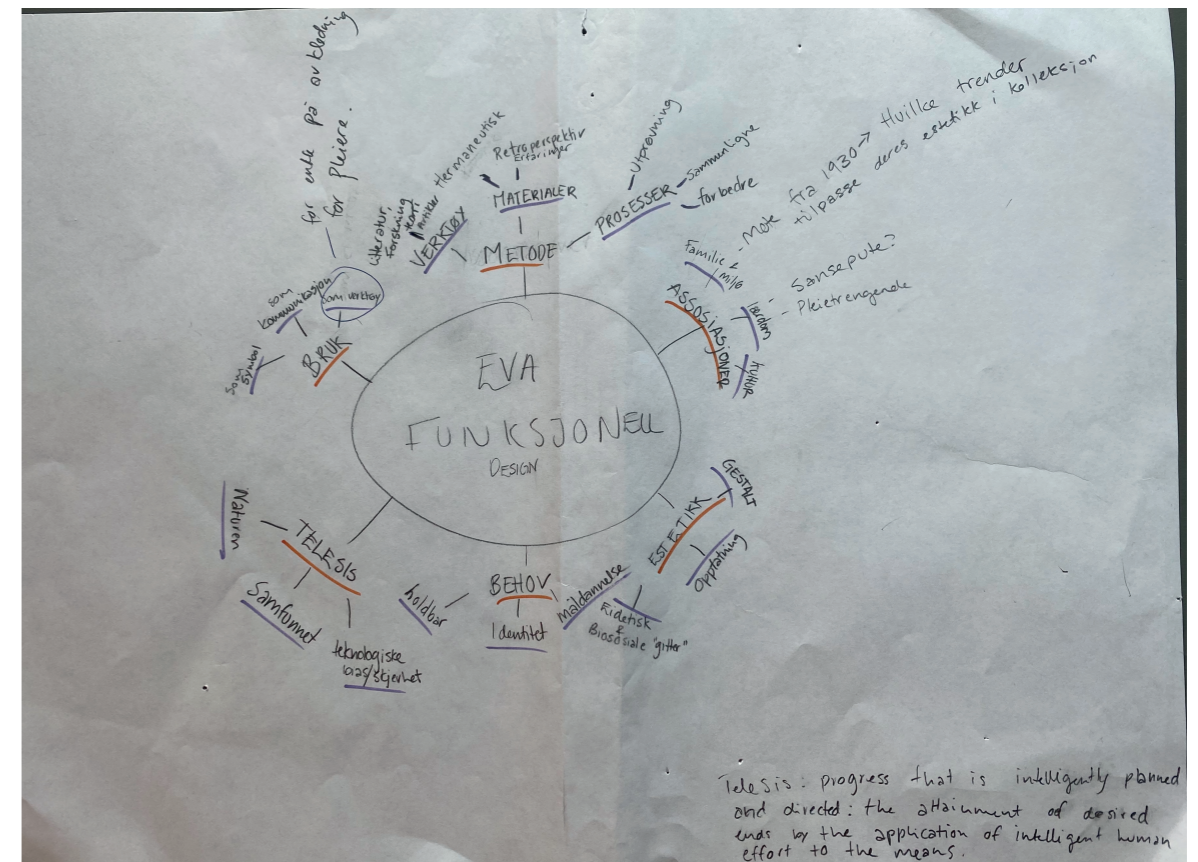
Behov

Telesis

Bruk

(Papanek. 1985.s7)

Metode 2

Som tidligere utdannet skuespiller ved Norsk Skuespillerinstitutt har jeg testet ut å bruke teknikken Method Acting inn i analysen av behov og markedet. Method Acting er en teknikk for å skape et naturalistisk uttrykk på scenen. For å oppnå dette uttrykket bruker man forskjellige teknikker for å analysere seg frem til karakteren og deres behov. Ved å analysere manus og svare på ”De 5 spørsmål” sitter du igjen med en konkret beskrivelse av karakteren og deres behov. Det er denne teknikken jeg har testet ut for å konkretisere funksjonene, kvaliteten, estetikken og komforten til produktene mine.

Et eksempel av de 5 spørsmål:
Fra brukerens perspektiv;

Hvor er jeg?

I senga mi på sykehjemmet

Hvor kommer jeg fra?

Langsiktig; livshistorien til personen:

Vokst opp i Oslo, i en leilighet på Sagene. Gift

og har 3 barn som bor i Trondheim, Haslum og

Sandvika. Hatt revmatisme siden 30 årene og

fikk alzheimers for 2 år siden. Jeg gjenkjenner

ikke meg selv eller andre. Liker å høre på

musikk, og kan fortsatt spille piano uten noter.

Etter et lårhalsbrudd for 2 uker siden har jeg

blitt pleietrengede og behøver assistert på-og

avkleddning i seng eller ståheis. Klesskapet bugner

av fargerike drakter, bluser med leopardmønster

og blomstermønster. Men grunnet stive ledd er

det problematisk å kle på meg mine tidligere

favorittplagg.

Kortsiktig:

Har sovet og det er vått i sengen, bleien er revet opp.

Hva gjør jeg her?

Får morgenstellet i seng, to pleiere vasker meg i

ansiktet, overkropp og nedentil. De kler så på meg,

Det tar litt tid, og jeg har stivere armer idag, så

pleierne må løfte meg flere ganger for å få klærne på

riktig.

Hva er delmålet mitt?

Klare å gå med rullator igjen

Hva er behovet?

Verdighet

Ved å svare på disse spørsmålene fra brukerens perspektiv, pleierens perspektiv og pårørende så kan det hjelpe meg med å finne de forskjellige funksjonene produktene mine behøver for å oppnå det felles behovet verdighet. I dette korte eksempelet trekker jeg ut: Revmatisme, alzheimers, lårhalsbrudd, stive armer, inkontinens, bleie. Dette er stikkord jeg bruker videre inn i oppbyggingen av funksjonene og komforten i plaggene.

Fargerike klær med leopard og blomstermønstre, piano og musikk gir en indikasjon på estetik.

Assistert av-og påkleddning, stive armer, alzheimers og revmatisme gir meg indikasjoner på tilrettelagte funksjoner for at funksjonene må være lett tilgjengelig for effektiv av og påkleddning for pleierne.

Assosiasjon

I dette punktet benytter jeg meg av resultatene jeg har fått fra analysen av bruker. for å forbinde designet med assosiasjon utforsker jeg i brukernes tidsepoker. Siden jeg har satt målgruppen til 75+ har jeg undersøkt silhuetter, mønster, tekstil og fargebruk fra 1920-til dagens trender og silhuetter. Samt har jeg lekt meg med forskjellige mønster fra ulike epoker. I starten jobbet jeg med blomster som gjennomgående mønster. Dette fordi blomstermønsteret ga meg en personlig assosiasjon om min bestemor. Etter flere turer på de lokale tekstilforhandlerne fant jeg ikke komposisjonen og fargene jeg var ute etter. Da fikk jeg heller ideen om å male blomster på forskjellige tekstiler på egenhånd. Ikke helt fornøyd med resultatet og vanskeligheter med å finne materialer i naturfiber med tekturen og glansen jeg var ute etter, ble det mer begrensning enn muligheter i malingen. Samtidig synes jeg det er en hårfin balanse mellom at blomster er fint til at det fort kan bli assosiert som "gammel tante" eller et for barnslig mønster. Derfor gikk jeg videre til 1960-tallet og utforsket i mer repetitive komposisjoner av mønster. Jeg lekte meg også med mer

farger med en lysere undertone for å gjøre inntrykket yngre og sprekere. Her lekte jeg meg med forstørring, forminskning, begrensning og overflod av mønsteret, samt ulike fargekombinasjoner. Da jeg hadde laget et mønster jeg kunne tenke meg å bruke sjekket jeg ut Contrado.com for å lage mitt eget mønsterdesign på tekstilet. Det tok ikke lange tiden før jeg oppdaget at det var over mitt budsjett å bestille opp metervare jeg i utgangspunktet var litt usikker på. Derfor var jeg på jakt igjen, så da satte jeg meg ned igjen og undersøkte hva jeg assosierer med en eldre kvinne som har estetisk sans. Tanker som dyreprint og leopard falt inn, og jeg så får meg ei eldre kvinne i en bohemske morgenkåpe som sveiver over gulvet med sigaretten i hånden, med røde lepper og et smil om munnen. Dyr har et beundringverdig overlevelsesinstinkt og det gir meg assosiasjon til alle mine møter med eldre på sykehjem. Ved å bruke dyreprint ønsker jeg å vise publikum at gnisten fortsatt er der selv om de eldre kanskje har mistet seg selv og personligheten sin. Leopardprintet er bildet på min assosiasjon til overlevelse og en attityde på personer jeg forbinder med personer som har det lille ekstra.

En annen assosiasjon jeg har undersøkt er hva jeg assosierer med eldre på sykehjem. Egne observasjoner er at jeg ofte assosierer og oppfatter eldre på sykehjem som syke. Ja, de er syke når de bor på hjem, men hvordan kan klær endre inntrykket vi har av personen slik at det ikke blir sykdommen som er i fokus? Det er mulig det er fordi jeg har en tilnærming til klær som gjør at jeg tenker mer over hvordan klær visualiserer deg som person. Men jeg synes det er trist å se personer som har hatt et helt liv foran seg, som garantert har stått foran speilet, fikset seg, tatt på seg favorittantrekket og krøllet håret plutselig kun har på seg plagg i jersey eller joggedress. Da jeg fortalte at jeg skulle designe en blazer, spurte læreren min meg om eldre på sykehjem har på seg blazer? Svaret mitt var; "hvorfør skal de ikke ha på seg blazer?" Hvis de ikke har på seg blazer fordi blazeren ikke kan tas på fordi de er for stive, eller at den ikke kan vaskes, så er det min jobb som designer å produsere en blazer som den eldre kan ha på seg. I en verden hvor klær overproduseres hver eneste dag så er det helt uforstående for meg at vi ikke har plagg til personer som dessverre ikke har en den høyeste stemmen i samfunnet lengre.

Da er det min jobb å formidle deres stemme. Det er trist nok at eldre mister mye av seg selv, da kan det gjøres en innsats å inkludere dem og gi dem den ekstra verdigheten de fortjener.

Estetikk

Ønsket mitt har vært at jeg ikke vil at estetikken og designgrepene skal være assosiert med sykdom. Etter å ha undersøkt eksisterende marked finner jeg merker som Nike og Tommy Hilfiger som har egen linje for adaptive klær, disse er er tilrettelagt for personer som også kan kle på seg selv. I mitt prosjekt jobber jeg med adaptive klær til eldre personer som trenger assistanse, på dette markedet finner jeg Buck & Buck og Silverts som konkurrenter. Både Buck & Buck og Silverts har gode alternativer til komfort og lukninger, men for meg personlig synes jeg at når det kommer til estetikken og passform har et forbedringspotensial.

Det har vært veldig viktig for meg at estetikken er på plass. Det har vært min intensjon fra start av at estetikken ikke skal gå på bekostning av funksjon eller motsatt. Samt har jeg hatt et ønske om å utfordre meg som mønstrekonstruktør. Det har vært min største utfordring, men også den gøyeste. Ønsket er at kolleksjonen min skal være presentabel og at det ikke skal være åpenbart at klærne er adaptive. Derfor har jeg fokusert på å skjule lukningene i designgrep som for eksempel at det ser ut som en lomme,

at det er en knyting rundt halsen eller at det er en form for belte i livet. Her har jeg undersøkt hvilken passform de eventuelle brukerne mine vil ha. Siden målgruppen er eldre kvinner har jeg gått ut ifra at de har en pæreformet figur, samt at de har rundere skuldre og rygg, pluss at de sitter i rullestol. For å rette opp silhuetten har jeg derfor tatt utgangspunkt i empire liv, skulderputer i jakkene og vide ben i buksene. Dette i håp om at silhuetten skal få et løft.

Valget på leopardmønsteret er ikke kun for assosiasjonens del, meg også estetikken. Jeg vil at det skal være iøyenfallende og bli lagt merke til. Derfor bruker jeg klare farger som kræsjer med leopardmønsteret. Ved å bruke det som et virkemiddel kan jeg ut i fra estetikken kanskje få flere oppmerksomme på denne glemte brukergruppen.

Behov

Jeg har opplevd utallige situasjoner hvor klær har skapt problematikk på sykehjem. Erfaringene mine er et lite lager av situasjoner der jeg har kledd av og på personer som er stive i armer og bein, sengeliggende og demente. Her er det mange utfordringer å ta tak i.

Så hvordan kan jeg løse av og påkledning i seng på best mulig måte? en løsning er å ha lukningene på overdeler på baksiden, slik at du trer på plagget i front uten å måtte bøye armene. Herfra dytter man lukningen under ryggen og i det du snur brukeren til siden kan du lukke jakken uten at du har bøyd armene på brukeren, har satt fast hodet i halsåpningen, eller strekt ryggen din i det du må løfte brukeren under armen for å trekke ned overdelen.

Dressbuksa har to glidelåser som er plassert i presslinjene, dette er for å gi pleierne åpningen lettere tilgjengelig når bruker står i en ståheis, slik kan man unngå at pleierne må bøye seg mot igjennom fronten mellom heisen for å åpne og lukke bukse.

At beltehanken har løsnet og lagd hull i

buksa er noe man ofte kommer over på sykehjem. En av grunnene til at hanken løsner er at pleierne holder i den når man plasserer brukeren godt bak i rullestolen. I min konstruksjon har jeg konstruert linningen slik at den har en egen hank bak som også fungerer som et belte. Når beltet er åpnet så kan man trekke i hanken og plassere rumpa til brukeren godt bak i stolen, så strammer man inn hanken og fester spenna i midjen.

I flere anledninger har jeg opplevd at demente brukere kan grave seg nedentil og kle av seg overdeler. For å unngå at disse situasjonene skal skje så har jeg designet en overdel som også er en body. En body kan hindre brukeren å komme til nedentil, og å ta av seg klærne i situasjoner som for eksempel ved middagsbordet eller fellesstua. Ved å ha lukningen på baksiden istedenfor skrittet, er det lettere for pleierne å lukke den når brukeren står i en eventuell ståheis, blir skiftet på i seng, eller står oppreist på egenhånd.

Eldre har en tendens til å fryse. Derfor er det et ullundertøy i kolleksjonen, samt en

pyjamas i heldress, heldressen har også lukning bak slik at man unngår at brukeren kan dra av seg bleien iløpet av natta. Ullundertøyet er konstruert med båthals og en åpning på skulderen slik at det skal være lettere å trekke den over hodet. rundt håndleddet er det også en tommelåpning og en hank under foten slik at overdel og bukse ikke skal trekke ullundertøyet oppover når man tar på bukse og overdelen.

For å unngå eventuelle trykksår av overflødig tekstil i ryggen og under rumpa, så er trenchkåpen konstruert med en flapp på baksiden som er forkortet. Flappen strammes ved at den lukkes som trenchens midjebelte.

Bortsett fra bodyblusen som har knutelukning i halsen bruker jeg mest mulig enkle halsutrigninger som kan kombineres med eksterne krager, sjal og hals. Ved å ikke har krage og slag på plaggene kan plaggene varieres oftere ved å skifte ut tilbehøret i halsen. Det er også lettere å ta på eksterne halstilbehør, da de kan trekkes over hodet eller festes i nakken med trykknapp.

Telesis

Telesisen i min oppgave er at det skal reflektere et av dagens samfunnsproblem; eldrebølgen.

Vi har bedre helse en før, vi blir eldre og dette resulterer i at vi går mot en større eldrebølge. Jo eldre vi blir jo flere helseproblemer står en ovenfor i helsesektoren. Allerede snakkes det om på sykehjem at eldre i dag må være sykere enn tidligere før de får sykehjemsplass. Konsekvensene av at de er sykere gir pleierne en tyngre arbeidsdag. Da jeg startet som pleier i 2009 var det få brukere som behøvde full assistanse. I dag er det helt annerledes på arbeidsplassen, det er til tider sjeldnere at det er brukere der som ikke behøver full assistanse. (Halvorsen.2020)

Underbemanning er et velkjent problem i helsesektoren. Dette resulterer i at pleierne presser seg selv for å klare og fullføre oppgavene iløpet av en dag. Det hender titt og ofte at man står i situasjoner hvor man må ta hånd om en bruker alene, hvor man i utgangspunktet skal være to pleiere. Risikoen ved å presse seg selv er slitasjeskader og utbrenthet.

Hva slags verdighet ligger i det? Selv hvor mye jeg ønsker at det skal bli høyere lønn og flere pleiere på jobb, så er det vanskelig for meg å endre på. Det jeg kan gjøre er å prøve og minske risikoen for ekstra belastning og slitasjeskader på pleierens kropp med å konstruere plagg for brukerne som er tilrettelagte. (Fonn.2020)

Bruk

Som nevnt tidligere har det vært viktig for meg at produktene ikke assosieres med sykdom og joggedress. Materialvalg har derfor vært en stor del av designprosessen. Det er flere faktorer som må tas hensyn til ved å lage plagg som skal brukes på institusjon; Smitte- og hygienevask, slitesterke og lettstelte materialer er noen av de. Disse faktorene har jeg tatt i betraktning under designprosessen, samt har jeg gått imot mine egne personlige prinsipper når det gjelder syntetiske materialer som jeg ser på som klimaverstingene i tekstilproduksjon.

På en institusjon bør alle plaggene kunne vaskes på over 80 grader. Dette på grunn av smitterisiko og hygiene. (Infeksjonskontroll.2020) Med dette i bakhodet begrenser det meg når det kommer til materialbruk. I den ideelle verden ønsker jeg å begrense bruken av syntetiske stoffer, da utslippet av mikroplast er en klimaversting. Ifølge forskere fra fra University of Plymouth og Institute for Polymers, Composites and Biomaterials ved National Research Council of Italy kan et syntetisk plagg slippe 900 millioner mikrofibere ved bruk i et år, mens det kan slippe opptil 300 millioner mikrofibere ved vask i et år. (Environ. Sci. Technol. 2020) I 2018 utgjorde syntetiske fibre 65%

av den globale tekstilfiberproduksjonen. (Klepp.2020) Det er mye mikroplastutslipp! I januar 2022 foreslo EU en egen tekstilstrategi som sier at vi må produsere for langvarighet, reparasjon og ombruk. Dette er en positiv utvikling som følge av miljøbelastningen tekstilbransjen utgjør. (Regjeringen.2022)

For å komme frem til best mulig materialbruk har jeg kartlagt hele livssyklusen til produktene. fra produksjon, bruk, vedlikehold, reparasjon og avfall. Selv om jeg er en forkjemper for naturfibre, regenererte- og animalske fibre fordi de er nedbrytbare, har jeg måttet ty til syntetiske på grunn av deres fordeler for holdbarhet, lettstelheth og kan vaskes på høye temperaturer. Til syvende og sist er det viktigste for meg er at plaggene varer lenge, samt beholder kvalitetene sine etter flere gangers bruk og vask.

I mitt prosjekt vil det si at jeg har kommet frem til at polyestersateng/chiffon er bedre å bruke i mine bluser enn silke og viskose, da silke og viskosen ikke tåler like høy vasketemperatur, samtidig er det lettere å fjerne eventuelle flekker fra polyester da smusset ikke trekker seg inn i fibrene, men legger seg utenpå. Det samme gjelder buksene, det må tas hensyn til at det

kommer til å skje at underdelene blir utsatt for avføring og urin. Her er det derfor svært viktig at de kan vaskes på hygienevask.

Vurderingen av bruk av ull i drakten varte lenge. Problemet er å få tak i ullkvalitet til dressbuksen og blazeren som kan hygienevaskes, dermed ble jeg anbefalt en ullkvalitet i blandingsmateriale. Jeg er ingen fan av blandingsmaterialer så fremt det er det beste materialet for sitt bruk. Hvis det finnes en annen kvalitet i et rent materiale som er tilgjengelig foretrekker jeg å bruke det.

Siden buksene må kunne vaskes har jeg fundert på om jeg skal gå for terylene eller bomullssateng. Fordelene med å bruke terylene er at det er lettstelt, slitesterkt og rynkefritt og tåler hygienevask. Ulempene er at det er et tykt syntetisk materiale som ikke er noe særlig fuktavledende. Dette gjør at det kan bli veldig klamt, som igjen er en grobunn for bakterier. På en annen side synes jeg det er vanskelig å forsvare mikroplastutslippet, da er mitt andre alternativ bomullssateng, bomullssateng avgir ikke mikroplast, kan vaskes på 60 grader og er et kraftig, men kan oppleves som behagelig material på kroppen. Erfaringsmessig kan flekker være

vanskelig å fjerne i bomullsplagg, og i en institusjonssammenheng kan man aldri garantere at disse flekkene blir fjernet øyeblikkelig. Derfor velger jeg å bruke en mørk farge slik at eventuelle vanskelige flekker ikke er fremtredende etter vask. En annen vurdering jeg må ta i betraktning er om blazeren må kunne hygiene vaskes også. Elementer som kan gjøre dette vanskelig er skulderputene og vlieselin for stabilisering. Ved å ha uttakbare skulderputer unngår jeg at de blir ødelagt under vask. Vlieselinen må jeg kanskje bare unngå å ha, da jeg er redd den smuldrer opp i en eventuell kokvask.

Planen var at det ene antrekket skulle være i polyestersateng. Jeg falt for det turkise leopardmønstrete materialet og bestilte det fra Etsy.com. Dagen kom og jeg fikk det endelig i posten. Jeg var blitt lurt. Det var ikke polyestersateng, men Supreme Wax Holland.

Supreme Wax Holland viser seg å være et afrikansk vevd bomullstekstil som er vokset, som ofte blir brukt til afrikanske kjoler. Med tanke på at dette skulle være et komfortabelt "pysjamas"antrekk så ble jeg litt stresset i starten. I stedet for å ikke bruke materialet velger jeg å se fordelene med dette

materialet; Det er lettere å rengjøre med en klut da det er vokset, noe som er et stort pluss i en hverdag hvor det gjerne søles en ekstra gang enn en for lite. Det er av vevd bomull, så det kan hygienevaskes. Så som en prototype benytter jeg meg av tekstilet allikevel. (Materialkunnskap. s 11, 18, 24, 30, 37)

For å øke langvarigheten på plaggene designer jeg dem for at det skal være enkelt å kunne reparere dem. Der hvor det er vanskeligere å kunne reparere eventuell slitasje så legger jeg inn forsterkninger. I linningen i dressbuksen har jeg ønske om å sette på rektangulære maljer hvor beltebandet trekkes igjennom, per nå har jeg dessverre ikke funnet det hos noen norske forhandlere. Så fremt jeg finner det på nett og mottar dem før innlevering så må jeg i denne omgang nøye meg med å sy knapphull for beltebandet. Ellers prøver jeg å forholde meg til utskiftbare lukninger slik som glidelås og trykknapper som sys på. Ved å bruke trykknapper som sys på istedenfor å trekke dem gjennom stoffet, kan man unngå at plagget får hull i seg når man trekker i stoffet for å åpne knappene.

Avslutning

«The lesson of this book, to design for people's needs rather than their wants, can be applied to clothing design as well. Fashion design is much like automotive styling in Detroit: applying Band-Aids to cancerous sores. Women have been permanently disabled by wedgies, elevator shoes, stiletto heels, and pin heels. The influence of girdles on women's diaphragms, digestive systems, and pulmonary abilities could lead to a book by itself. But there are genuine needs here as well: The design of clothes for children and adults with disabilities making it possible for them to dress and undress themselves - resulting in greater pride and self-confidence. Most fashion is designed for people who are seventeen years old or, more disastrously, their middle-aged brothers or sisters fancying themselves as teenagers. Little or no clothing is designed for The elderly, The obese, people who are unusually short or tall.»
(Papanek.s.219)

For meg har det hjulpet meg å få en bedre oversikt ved å bruke «The Function Complex» av Victor Papanek som en mal. Skulle jeg jobbet videre med kolleksjonen og utarbeidet den til en større produksjon ville jeg ha brukt 1-2 år bare på å teste ut prototypene. Alt fra slitasje, vedlikehold, komfort og lukninger ville jeg ha undersøkt videre. Spørsmål som er lukningene plassert godt nok for eventuelle trykksår? Hvor lenge varer en påsydd trykknapp, vil det eventuelt lønne seg å bruke borrelås istedenfor?

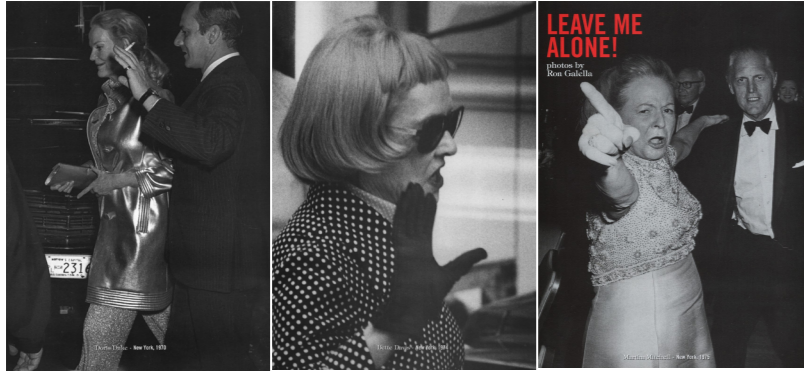
Hvis jeg skal svare direkte på hva slags designer/produktutvikler jeg er, så ser jeg på meg selv som en reflekterende designer, som er opptatt av inkludering og ønsker at designene mine skal ha minst mulig utslipp i livssyklusen til plaggene. Jeg tar valg ut ifra bruken til plaggene og hva jeg mener er det beste materialet på markedet nå til sitt bruk. Jeg hadde aldri trodd at jeg skulle se så mye potensial i syntetiske materialer, som jeg har gjort i dette prosjektet. Det viktigste jeg har lært er å se fordelene og ulempene opp mot sitt bruk. En sommerkjole i polyester til meg ser jeg på som unødvendig da man gjerne vil at kjolen skal oppleves luftig og ikke bli klam og ta til seg svettelukt. Men i en

institusjonssammenheng hvor brukeren sitter i rullestol og trenger pleiehjelp vil fordelene med polyester at det er lettstelt, slitasjesterkt og kan vaskes på høy temperatur komme til sin rett. Så ved at jeg analyserer og er kritisk, men også åpen for å se potensialet i forskjellige materialer ser jeg at jeg har hatt en bratt og innholdsrik læringskurve.

Så ja, jeg føler selv at jeg har kommet opp med et ansvarlig design for pleietrengende. Det er fortsatt mye jeg kunne ha gjort bedre, jeg ser selv at jeg har mye potensiale i å utforske i konstruksjon og estetikkdelen. På en annen side må jeg ei glemme målgruppen min som er 75+ så jeg synes det er greit å holde litt tilbake på designet. Jeg håper og tror at lukkefunksjonene kan være et hjelpemiddel og verktøy for pleierne i en hektisk arbeidshverdag. De er isåfall konstruert rundt mine egne preferanser og erfaringer.

En annen læring ved å bruke Papaneks mal er at jeg har fått en ekstra dybde av viktigheten med designet mitt. Det å trekke frem flere aspekter enn kun inspirasjon, men også telesis og å arbeide mot et behov.

Bildekilder

Galella. R. (2008) Leave me alone. Vogue Italia. Hentet 18.05.2022. fra <https://www.strip-project.com/archive/2-photography/leave-me-alone-photography-ron-galella-vogue-italia-october-2008/798>

Papanek.V .1985. Design for the real world.s7

Rullestol hentet 18.05.2022 fra <https://www.flavin.no/products/rullestol-sammenleggbar>

Leopard hentet 18.05.2022 fra <https://www.wwf.no/dyreleksikon/leopard>

Kilder

Flugel, J.C. (2011) Psychology of fashion, the fundamental motives. I Welters, L. og Lillethun, A. (Red.) The Fashion Reader (2. utg., s. 169-173) Bloomsbury Visual Arts

EU tekstilstrategi (2021.26.mars) Regjeringen. Hentet 18.05.22 fra https://www.regjeringen.no/no/sub/eos-notatbasen/notatene/2021/mars/eu-tekstilstrategi/id2_841989/

Henry, B. Laitala & K. Klepp, I.G. (Red). (2018) Microplastic pollution from textiles: A literature review. (SIFO Forbruksforskingsinstituttet) Oslo: Høgskolen i Oslo og Akershus, nå OsloMet

Klepp, I.G. Laitala, K. Tangeland, T. Throne-Holst, H. Vittersø, G. Hebrok, M. Heidenstrøm, N. & Torjussen, H. (Red.). (2018) Kunnskapsoppsummeringer forbrukerpolitikk 2018 - For bruk og det grønne skiftet. (SIFO Forbruksforskingsinstituttet)Oslo: Høgskolen i Oslo og Akershus, nå OsloMet.

Papanek, V. (1985) Design for the real world. London: Thames & Hudson.

Myhrmellom.W. Method Acting. Scenefolk. Hentet fra <http://scenefolk.no/nb/artikler/2021/01/method-acting-0>

FN Bærekraftsmål. God helse & livskvalitet. (2022) Hentet 18.05.22 fra <https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal/god-helse-og-livskvalitet>

FN bærekraftsmål. Ansvarlig produksjon. (2022) Hentet 18.,05.22 fra <https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal/ansvarlig-forbruk-og-produksjon>

Ånestad. S.E, 5 grunner til at klesproduksjon er en klima, miljø - og etikkversting. Hentet 18.05.22 fra <https://www.framtiden.no/202203307803/aktuelt/forbruk/fem-grunner-til-at-klesproduksjonen-er-en-klima-miljo-og-etikkversting.html>

Infeksjonskontroll. 2020. Tekstilhåndtering i helseinstitusjoner. Hentet 18.05.2022 fra <https://www.infeksjonskontroll.no/forebygging/5783>

Nike Flyease. (2022) Hentet 18.05.22 fra <https://www.nike.com/flyease>

Tommy Hilfiger adaptive clothing. (2022) Hentet 18.05.22 fra <https://uk.tommy.com/tommy-adaptive>

Buck & Buck (2022) hentet 18.05.22 fra <https://www.buckandbuck.com>

Silverts (2022) hentet 18.05.22 fra <https://www.silverts.com>

Öberg,I, Ersman. H (2010). Mönster och konstruktioner för damkläder.

Hafstad, A. (2021. 16 desember) Når du må overlate kontrollen til andre hentet 18.05.22 fra <https://sykepleien.no/meninger/2021/11/nar-du-ma-over-late-kon-trol-len-til-and-re>

Skaar Thorsrud, R. (2017). Sykehjem skaper identitetsløse mennesker. hentet 18.05.22 fra <https://www.villaskaar.no/identitetstyveri-pa-sykehjem/>

Ose. S.O, Kaspersen. S.L. (2021) Oppfølgingsstudie av sykepleiere gjennom covid-19 pandemien. (Sintef) Norsk Sykepleierforbund

Klepp, I.G. Tobiasson, T.S. Lettstelt (2019), Lettkledd (2020), Lettfiks (2021)

Nilsen, Gerd Uri, & Nilsen, Kjell (oversettere) (1995). Søm: Materialkunnskap. Oslo: Yrkeslitteratur. (s. 11, 18, 24, 30, 37)

Baugh, G. (2011). The Fashion Designers Textile Directory. London: Thames & Hudson

Fonn. M (23.10.2020) Underbemanning blir stadig mer alvorlig. Sykepleien. Hentet 18.05.2022 fra <https://sykepleien.no/2020/10/sykehjem-og-hjemmesykepleie-underbemanningen-blir-stadig-mer-alvorlig>

Halvorsen. T (09.10.2020) Nå skyter eldrebølgen fart på alvor. Sintef. Hentet 18.05.2022 fra <https://www.sintef.no/siste-nytt/2020/na-skyter-eldrebolgen-fart-pa-alvor/>

Johansen. J.B. (2017) Retrospeksjon som vitenskapelig forskningsmetode. Hentet 18.05.2022 fra <https://utdanningsforskning.no/artikler/2017/retrospeksjon-som-vitenskapelig-forskningsmetode/>

Alnes, Jan Harald: hermeneutikk i Store norske leksikon på snl.no. Hentet 18.05.2022 fra <https://snl.no/hermeneutikk>

Klepp, Ingun Grimstad: syntetiske fibre i Store norske leksikon på snl.no. Hentet 20. mai 2022 fra https://snl.no/syntetiske_fibre

De Falco, F. Cocca, M. Avella, M. & Thompson, R.C. (2020) Microfiber Release to Water, Via Laundering, and to Air, via Everyday Use: A Comparison between Polyester Clothing with Differing Textile Parameters, Environmental Science & Technology 2020 54 (6), 3288- 3296DOI: 10.1021/acs.est.9b06892

Iboro. (2022) Responsible Design. Hentet 18.05.2022 fra <https://www.lboro.ac.uk/schools/design-creative-arts/research-enterprise/our-research/responsible-design/>

